הקומץ רבה פרק שלישי מנחות לד.

מסורת הש"ס

[1] **והילכתא כרב ושמואל לחומרא.** [2]ומלריך מזוזה לתרוייהו דס"ל כרבי יוסי: **לו הפתוח מן הבית לעלייה.** זהו דרכן יא] לרוכה בלמלע העלייה ועולין לה מן הבית במעלות ועושין ד' מחילות סביב המעלות למעה כדי שלא ירד אדם מן העלייה לבית כי אם ברשות בעליה ועושין פתח במחילות וכן עושין בני עליה ד' מחילות סביב הלרוכה למעלה וכהן פתח: **אם יש לו כ' פתחים.** אחד בבית ואחד בעלייה כדפירשתי: **אע"ג דרגיל בחד.** מיהייהו עופי דהא דאמרן לעיל [לג.] הלך אחר הרגיל ה"מ כגון תרי בבי ורגיל בחד בטילה אידך לגביה אבל תלתא לגבי חד לא בטלי. ל"א מתשובת הגאונים [2]הלך אחר הרגיל יב] שהיה רגיל שבני אדם רגילים לצאת ולבא בו ולמעוטי פתחא דרבי [שם] שאינו עשוי אלא לו לבדו ולאיתויי פתחא דרב הונא [שם] שהיה רגיל אף לאחרים אבל כ' פתחים או ג' לאחד אחד וכולן נעשו לגיתא כל בני הבית שהיו מרובין ומשמיש [3] אחד באחד [4] מדיר והולרכו לו פתחים הרבה כולן חייבין במזוזה ואף על פי [5] שנתמעט משמיש [6] ואינן לריכין עכשיו לכולן אלא לאחד מהן: **דאקרנא.** נקרן זוית של בית: **והא אין לה פלימין.** מזוזות אלא לאשי הבתלים: **עדי.** הרי. כלומר אלו לאשי הבתלים הן הן פלימין: **פלים אחד.** שהיה הפתח אצל הזוית ולין הפתח הוא הזוית ואין אצלו כלום [7] ואין לו פלים אלא אם שסוגר בו: **בר"מ.** מפרש לקמן דמחייב מזוזה בבית שאין לו אלא פלים אחד: **מאי היא.** מבלן דמיימין: **ביאתך מן הימין.** דרך ימין בביאה: **דרך ביאתך** [8] . לביאה ולא לליאה: **מימין בכולא אים בים ה'.** כשהיה אדם נכנס לפתח עוזרה מזרחי והולך למערב ה"ל אותו אלון מימין שהיה נתון אצל קיר לפוני של [9] מזבח מימין בבולא אצל המזבח אלמא דרך ימין הוא ביאה. וכל דבר הנתון דרך ביאה לריך ליתנו מימין: **מיעט הכתוב למזוזה** [10] . שאם אין בו אלא פלים אחד חייב: **אאין פלמוד לומר שפי.** דמיעוט מזוזות שתים: [11] **להלן כתיב.** וכתב לה ספר [12] (דברים כד): **ולהלן כתיב.** וכתבת על המבנים [13]: ספר כריתות טוהג לדוחות. כתיבת המבנים הולאת שעה היתה: [14] **שנאמר להלן בו.** כלומר ולריך ליכתוב בדיו בין במזוזות בין בגבו כמו שנאמר [15] מפיו יקרא אלי וגו' כלומר מהאי קרא נפקא לספר בדיו בעינן: **רחמנא אמר על מזוזות.** דמשמע [16] בכתבם [17] על הסף ממש ולא בלגרת: **כתיבה תמה.** ואין [18] כתיבה תמה על העליה והבנים אלא על הספר: **והדר.** שימה במזוזות: **ג"ש.** כתיבה כתיבה: **ליכתבא אאבנים.** יתקבה נבתבין על האבנים דהוא כתיבה תמה: **והדר ליקבעה.** לאחר אבילת הפתח ואיקיים כתיבה תמה והדר על המזוזות:

לטוטפת

[1] מ"ר **בשהוא** אומר מזוזות בפרשה שניה שאין ת"ל. משמע קלת דכתיבי מזוזות מלא בב' ווי"ן ולא מזוזת מסר דהא רבי ישמעאל אית ליה יש אם למסורת בריש סנהדרין (דף ד:) גבי לטוטפת ומיהו אין דאיה מזה דה"ל אשכחן ר"ע דאית ליה יש אם למקרא בההיא דלטוטפת ובפרק כל שעה (פסחים דף לו.) אית ליה יש אם למסורת [2] : **נאמר** כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה. ופירש בקונטרס גבי גבו דכתיב וכתב לה ספר כריתות וקשיא דהא תנן (גיטין דף יט.) על עלה של זית ועל קלן של פרה כותבין [3] ודקאמר ספר לספירת דברים וגרלה לפרש דדרש מכתיבה דפרשת סוטה [4] לו מכתיבה דמשמע תורה שהמלך כותב דכתיב (דברים יח) וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר והיינו טהג לדורות ואם תאמר אדרבה נילף מגבו וי"ל דמזוזה וס"ת מוכת דורות ומלות [5] . מ"ר: **כמה** שנאמר להלן בו'. פירש בקונטרס כלומר ולריכה ליכתב בדיו בין מזוזה בין גבו כמה שנאמר להלן ותימה גדולה פירושו דהא מבשירין גבו בסיקרא ובסס (גיטין דף יט.). מ"ר:

וכתבתם אמר קרא כתיבה תמה והדר על מזוזות. לריך הוא לדרשה דכתיבה תמה דלא מלינו למימר אמר קרא וכתבתם והדר על מזוזות דה"ל [6] כתיבה דהתם וכתבת על המבנים ולא אמרינן וכתבת תמה והדר על המבנים אבל מכתיבה תמה דרש בדפירש הקונטר' דכתיבה תמה לא שייכא על המבנים לפי שאינה מתקיימת. מ"ר:

לטוטפת

[1] מאי טעמא דרבנן [2]מזוזות כתיב מ"ט דר' מאיר דתניא מזוזות שומע אני מיעוט מזוזות שתים כשהוא אומר [3]מזוזות בפרשה שניה שאין תלמוד לומר הוי ריבוי אחר ריבוי ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט מעטו הכתוב למזוזה [4] אחת דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אינו צריך כשהוא אומר [5]על המשקוף ועל שתי המזוזות שאין ת"ל שתי מה ת"ל שתי זה בנה אב כל מקום שנאמר מזוזות אינו אלא אחת עד שיפרט לך הכתוב שתים ת"ר וכתבתם יכול יכתבנה על האבנים נאמר כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה מה להלן על הספר אף כאן [6]על הספר או כלך לדרך זו נאמר כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה מה להלן על האבנים אף כאן על האבנים נראה למי דומה דנין כתיבה הנוהגת לדורות מכתיבה הנוהגת לדורות ואין דנין כתיבה הנוהגת לדורות מכתיבה שאינה נוהגת לדורות וכמו שנאמר להלן [7]ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי רחמנא אמר על מזוזות ואת אמרת נילף כתיבה כתיבה אמר קרא [8]וכתבתם [9]כתיבה תמה והדר על המזוזות ומאחר דכתיב [וכתבתם] האי גזירה שוה למה לי אי לאו גזירה שוה [10] הוה אמינא ליכתבא אאבנא וליקבעה אסיפא קמ"ל: ארבע פרשיות שבתפילין מעכבות זו את זו ואפילו כתב אחד מעכבן: פשיטא אמר רב יהודה אמר רב לא [11]נצרכא אלא [12] לקוצו של יו"ד והא נמי פשיטא לא נצרכא אלא לאידך דרב יהודה דאמר רב יהודה אמר רב [13]כל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה פסולה:

ת"ר

מ"ר **כשהוא** אומר מזוזות בפרשה שניה שאין ת"ל. משמע קלת דכתיבי מזוזות מלא בב' ווי"ן ולא מזוזת מסר דהא רבי ישמעאל אית ליה יש אם למסורת בריש סנהדרין (דף ד:) גבי לטוטפת ומיהו אין דאיה מזה דה"ל אשכחן ר"ע דאית ליה יש אם למקרא בההיא דלטוטפת ובפרק כל שעה (פסחים דף לו.) אית ליה יש אם למסורת [2] : **נאמר** כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה. ופירש בקונטרס גבי גבו דכתיב וכתב לה ספר כריתות וקשיא דהא תנן (גיטין דף יט.) על עלה של זית ועל קלן של פרה כותבין [3] ודקאמר ספר לספירת דברים וגרלה לפרש דדרש מכתיבה דפרשת סוטה [4] לו מכתיבה דמשמע תורה שהמלך כותב דכתיב (דברים יח) וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר והיינו טהג לדורות ואם תאמר אדרבה נילף מגבו וי"ל דמזוזה וס"ת מוכת דורות ומלות [5]. מ"ר: **כמה** שנאמר להלן בו'. פירש בקונטרס כלומר ולריכה ליכתב בדיו בין מזוזה בין גבו כמה שנאמר להלן ותימה גדולה פירושו דהא מבשירין גבו בסיקרא ובסס (גיטין דף יט.). מ"ר:

וכתבתם אמר קרא כתיבה תמה והדר על מזוזות. לריך הוא לדרשה דכתיבה תמה דלא מלינו למימר אמר קרא וכתבתם והדר על מזוזות דה"ל [6] כתיבה דהתם וכתבת על המבנים ולא אמרינן וכתבת תמה והדר על המבנים אבל מכתיבה תמה דרש בדפירש הקונטר' דכתיבה תמה לא שייכא על המבנים לפי שאינה מתקיימת. מ"ר:

לטוטפת

[1] **והילכתא כרב ושמואל לחומרא.** [2]ומלריך מזוזה לתרוייהו דס"ל כרבי יוסי: **לו הפתוח מן הבית לעלייה.** זהו דרכן יא] לרוכה בלמלע העלייה ועולין לה מן הבית במעלות ועושין ד' מחילות סביב המעלות למעה כדי שלא ירד אדם מן העלייה לבית כי אם ברשות בעליה ועושין פתח במחילות וכן עושין בני עליה ד' מחילות סביב הלרוכה למעלה וכהן פתח: **אם יש לו כ' פתחים.** אחד בבית ואחד בעלייה כדפירשתי: **אע"ג דרגיל בחד.** מיהייהו עופי דהא דאמרן לעיל [לג.] הלך אחר הרגיל ה"מ כגון תרי בבי ורגיל בחד בטילה אידך לגביה אבל תלתא לגבי חד לא בטלי. ל"א מתשובת הגאונים [2]הלך אחר הרגיל יב] שהיה רגיל שבני אדם רגילים לצאת ולבא בו ולמעוטי פתחא דרבי [שם] שאינו עשוי אלא לו לבדו ולאיתויי פתחא דרב הונא [שם] שהיה רגיל אף לאחרים אבל כ' פתחים או ג' לאחד אחד וכולן נעשו לגיתא כל בני הבית שהיו מרובין ומשמיש [3] אחד באחד [4] מדיר והולרכו לו פתחים הרבה כולן חייבין במזוזה ואף על פי [5] שנתמעט משמיש [6] ואינן לריכין עכשיו לכולן אלא לאחד מהן: **דאקרנא.** נקרן זוית של בית: **והא אין לה פלימין.** מזוזות אלא לאשי הבתלים: **עדי.** הרי. כלומר אלו לאשי הבתלים הן הן פלימין: **פלים אחד.** שהיה הפתח אצל הזוית ולין הפתח הוא הזוית ואין אצלו כלום [7] ואין לו פלים אלא אם שסוגר בו: **בר"מ.** מפרש לקמן דמחייב מזוזה בבית שאין לו אלא פלים אחד: **מאי היא.** מבלן דמיימין: **ביאתך מן הימין.** דרך ימין בביאה: **דרך ביאתך** [8] . לביאה ולא לליאה: **מימין בכולא אים בים ה'.** כשהיה אדם נכנס לפתח עוזרה מזרחי והולך למערב ה"ל אותו אלון מימין שהיה נתון אצל קיר לפוני של [9] מזבח מימין בבולא אצל המזבח אלמא דרך ימין הוא ביאה. וכל דבר הנתון דרך ביאה לריך ליתנו מימין: **מיעט הכתוב למזוזה** [10] . שאם אין בו אלא פלים אחד חייב: **אאין פלמוד לומר שפי.** דמיעוט מזוזות שתים: [11] **להלן כתיב.** וכתב לה ספר [12] (דברים כד): **ולהלן כתיב.** וכתבת על המבנים [13]: ספר כריתות טוהג לדוחות. כתיבת המבנים הולאת שעה היתה: [14] **שנאמר להלן בו.** כלומר ולריך ליכתוב בדיו בין במזוזות בין בגבו כמו שנאמר [15] מפיו יקרא אלי וגו' כלומר מהאי קרא נפקא לספר בדיו בעינן: **רחמנא אמר על מזוזות.** דמשמע [16] בכתבם [17] על הסף ממש ולא בלגרת: **כתיבה תמה.** ואין [18] כתיבה תמה על העליה והבנים אלא על הספר: **והדר.** שימה במזוזות: **ג"ש.** כתיבה כתיבה: **ליכתבא אאבנים.** יתקבה נבתבין על האבנים דהוא כתיבה תמה: **והדר ליקבעה.** לאחר אבילת הפתח ואיקיים כתיבה תמה והדר על המזוזות:

לטוטפת

ביאה ש"מ דרך ימין לביאה: [15] צפוני של מזרח אלמא כל דבר הנתון דרך ביאה צריך ליתנו מימין כי הכא הס"ד והשאר נמחק: [16] מה"ד נאמר כמו שנאמר להלן: [17] מה"ד נאמר נמחק: [18] כפר שנאמר. להלן ואני כותב על הספר בדיו ולא בסם ולא בסיקרא והשאר נמחק: [19] דמשמע וכתבתם על הסף: [20] ואין. כתיבה דיו תמה: [21] כותבין. אלמא לא בעינן ספר וכדקאמר ספר כו': [22] פוטה. והתם ספר ממש בעינן ולא ע"ג האבנים א"נ כתיבה דס"ת דכתיב כתוב זאת זכרון בספר. וגבי ס"ת בעינן אקלף ולא ע"ג אבנים וא"ת בגבו נמי אמאי לא בעי ספר קלף כבל הני כיון דכתיב בספר ר"ל דהתם ודאי איצטריך ספר כריתות לכלל ופרט וכלל ופרט וכלל דרבינא כל דדמי לפרט אליבא דרבי יוסי הגלילי. ואליבא דרבנן האי ספר כריתות לספירה בעלמא הוא דאתא וא"ת אדרבה נילף מגבו ופירש השר מקרצי דנין כתיבה המבוארת כגון מזוזה מכתיבה המבוארת כגון בסוטה וספר המלך ואל יוכיח גבו שאינה כתיבה המבוארת ואינה אלא פירושה בעלמא. תו"ה: [23] ומצות. א"נ ס"ת ומזוזה מפורשת בתורה אבל בגבו אין מפורש בתורה מה יכתוב בו:

מ) ניל"ש מתרי, כ) [ויומא יפ: ע"ש מוליק קלב:], ג) [בריש כל"ל וכ"ל ביומא יפ:], ד) [שבת קנ:], ה) [לעיל מט.], ו) נ"ר שם, ז) [עי' בהרא"ש הכל מוחזק סי' יגן], ח) ר"ל כי אמרינן הלך אחר הרגיל שסיו הרבה בני אדם רגילים סי'. ל"ק, ט) כאותו תדר. ל"ק, י) התוספות. ל"ק, כ) מגד האחר כלום. ל"ק, ל) [דברים מז], מ) [לעמבה. ל"ק, נ) [וע' הגיגר תוס' סוכה ו: ד"ה ורבי ותוס' מנחות ד. ד"ה מילתי ותוס' שבתות מ. ד"ה לא נלרכה], ס) מתיב הפס וכתבתם. ל"ק.

תורה אור השלם

1. וְיָקָם יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אָרוֹן אֶחָד וַיִּקֶב חֹר בַּדַּלְתּוֹ וַיִּתֵּן אֹתוֹ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ מִימִין בְּבוֹא אִישׁ בֵּית יְיָ וְנָתְנוּ שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים שֹׁמְרֵי הַסַּף אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית יְיָ: מלכים ב יב י
2. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: דברים ו ט
3. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: דברים יא כ
4. וְעָבַר יְיָ לִנְגֹּף אֶת מִצְרַיִם וְרָאָה אֶת הַדָּם עַל הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת וּפָסַח יְיָ עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית לָבֹא אֶל בָּתֶּיכֶם לִנְגֹּף: שמות יב כג
5. וַיֹּאמֶר לָהֶם כָּרוּךְ מִפִּי יִקְרָא אֵלַי אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַאֲנִי כֹתֵב עַל הַסֵּפֶר בְּדִיו: ירמיהו לו יח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אם"ג דרגיל וכו' ותסמים בחדר אחד מדיר: (ב) ד"ה מימין בבולא וכו' קיר לפוני של מזרח וכתיב אצל המזבח מימין בבא אלמא: (ג) ד"ה מישמע הכתוב לומר אחת אחת אם: (ד) ד"ה להלן וכו' ספר כריתות הס"ד ולחי"כ מ"ה ולהלן וכו' לאבנים הס"ד ולחי"כ מ"ה טהג לדוחות אבל מתיבת כל"ל:

מוסף רש"י

דרך ביאתך מן הימין. דרך ביאתך לבית הוה קובע מוזה וכשהוא נכנס לבוחו רגליה דימינא ביל כרשא נמלא שהימין בכניסה הוא דרך ביאה (חולין קלו.) דרך ביאתך לימין בבואו לבית ולא מימין לצאתו (ביומא יא.). וכתבתם. בתפילין ומזוזה כתיבה תמה. שלם בהלכה (שבת קג.). פשיטא. דאתת אחת מעכבתן, דכתיב וכתבתם כתיבה תמה (לעיל כט.). קרצו של יוד. רגל ימיני של יוד והא נמי פשיטא. דהא לא נעשית הלות שאין גויל מוקף לה. שתדבקת נאות אחת והיינו דקתני כתב אחד מעכבן כלומר הלמות מבשמ אות אחת מעכבו למזוזה ותפילין (שם).

עין משפט נר מצוה

קם א מי' פ"ו מהל' מזוזה הל"ח טוש"ע יו"ד סימן רפו סעי' ט:
קמא ב מי' שם הל"י טוש"ע שם סעי' יט:
קמב ג מי' שם טוש"ע שם סעי' יח:
קמג ד מי' פ"ו מהל' תפילין הל"י קמג טוש"ע יו"ד סי' רפט סעי' ב:
קמד ה מי' פ"ו מהל' תפילין הל"ח קמג טוש"ע יו"ד סי' רפט סעי' ו:
קמה ו מי' פ"ו מהל' תפילין הל"ח קמג טוש"ע יו"ד סי' רפט סעי' ד ס"ק"ב:
קמו ז מי' פ"ו שם הל"י קמג טוש"ע שם סעי' ד:

שיטה מקובצת

א) תיבות והילכתא כרב ושמואל לחומרא נמחק: ב) לול הפתוח: ג) דרגיל בחד כו' פרישיי"ר כו'. קשה והיכא שמעינן להא כמילתא דרב הונא הא רב הונא לא איירי אלא בפתח אחד למעלה ואחד למטה זה לפני הבית ושניהן רגילים שהכל נכנסים ויוצאים בזה ופי' הרי"ם דרב הונא איירי בשני פתחים זה אצל זה ואחד רגיל יותר מחבירו. תו"ח: ד) והא לית לה פלימין א"ל עדי פצימין: ה) דימינא עקר ברישא: ו) והכמים פרשרין מ"ם דר"מ דתנא שומע אני כו' והשאר נמחק: ז) למזוזה. דברי רבי ישמעאל רבי א) יצחק אומר א"ג: ח) הר"א ליכתבא אאבנא וקשה להר"ם אכתי תיקשי לן רחמנא אמר על מזוזות ואת אמרת גזירה שוה כיון דאמרינן דעל האבן נמי יש כתיבה תמה ע"י חקיקה ולמה ליה למימר הכי אלא לימא אי לאו גזירה שוה הו"א ליקבעה אסיפא דביתא ונראה לומר דודאי משמע ליה דאסיפא דביתא לא מצי לאמן ידיו ולכתוב כתיבה תמה בפתוכר לבית ואין עוד לקיים על מזוזות ת"ל והדר על מזוזות קאמר ומשום הכי קאמר סד"א ליכתבא אאבנא אחת תלושה דאיכא כתיבה תמה ואח"כ לקבעו אמזוזות לכך אצטריך גזירה שוה דספר. ת"ח. לשון תוס' מהר"ם ואמר מורי דמשמע ליה דאין לכתוב כתיבה תמה אלא א"כ נוטל האבן לפניו וחוקק בו (בסנהדרין דאז הוא הופכה לכל צד שיוצאה ומתקן האות לרצונו אבל על הסף אי אפשר לכתוב כתיבה תמה וכיון דהכי אי אפשר לקיים קרא כדכתיב וכתבתם על מזוזות ממש ואי לאו גזירה שוה הו"א: ט) לקוצו של יו"ד עיין רשב"א סי' תריי"א: י) כאן מה"ד אדעתא דגינה. לשומרה והס"ד ומה"ד לחומרא. ומצריכי לתרוייהו מזוזה הס"ד: יא) זהו דרכן. בגוון ארוכה: יב) תיבות שהיה רגיל נמחק: יג) ואע"פ שנתמעטה: יד) דרך ביאתך. דרך הילוכך הס"ד ומה"ד דכי עקר אינש כו' אלמא ימין בעינא מדאפקיה רחמנא בלשון

מ"ר **כשהוא** אומר מזוזות בפרשה שניה שאין ת"ל. משמע קלת דכתיבי מזוזות מלא בב' ווי"ן ולא מזוזת מסר דהא רבי ישמעאל אית ליה יש אם למסורת בריש סנהדרין (דף ד:) גבי לטוטפת ומיהו אין דאיה מזה דה"ל אשכחן ר"ע דאית ליה יש אם למקרא בההיא דלטוטפת ובפרק כל שעה (פסחים דף לו.) אית ליה יש אם למסורת [2] : **נאמר** כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה. ופירש בקונטרס גבי גבו דכתיב וכתב לה ספר כריתות וקשיא דהא תנן (גיטין דף יט.) על עלה של זית ועל קלן של פרה כותבין [3] ודקאמר ספר לספירת דברים וגרלה לפרש דדרש מכתיבה דפרשת סוטה [4] לו מכתיבה דמשמע תורה שהמלך כותב דכתיב (דברים יח) וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר והיינו טהג לדורות ואם תאמר אדרבה נילף מגבו וי"ל דמזוזה וס"ת מוכת דורות ומלות [5]. מ"ר: **כמה** שנאמר להלן בו'. פירש בקונטרס כלומר ולריכה ליכתב בדיו בין מזוזה בין גבו כמה שנאמר להלן ותימה גדולה פירושו דהא מבשירין גבו בסיקרא ובסס (גיטין דף יט.). מ"ר:

וכתבתם אמר קרא כתיבה תמה והדר על מזוזות. לריך הוא לדרשה דכתיבה תמה דלא מלינו למימר אמר קרא וכתבתם והדר על מזוזות דה"ל [6] כתיבה דהתם וכתבת על המבנים ולא אמרינן וכתבת תמה והדר על המבנים אבל מכתיבה תמה דרש בדפירש הקונטר' דכתיבה תמה לא שייכא על המבנים לפי שאינה מתקיימת. מ"ר:

לטוטפת

[1] מאי טעמא דרבנן [2]מזוזות כתיב מ"ט דר' מאיר דתניא מזוזות שומע אני מיעוט מזוזות שתים כשהוא אומר [3]מזוזות בפרשה שניה שאין תלמוד לומר הוי ריבוי אחר ריבוי ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט מעטו הכתוב למזוזה [4] אחת דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אינו צריך כשהוא אומר [5]על המשקוף ועל שתי המזוזות שאין ת"ל שתי מה ת"ל שתי זה בנה אב כל מקום שנאמר מזוזות אינו אלא אחת עד שיפרט לך הכתוב שתים ת"ר וכתבתם יכול יכתבנה על האבנים נאמר כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה מה להלן על הספר אף כאן [6]על הספר או כלך לדרך זו נאמר כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה מה להלן על האבנים אף כאן על האבנים נראה למי דומה דנין כתיבה הנוהגת לדורות מכתיבה הנוהגת לדורות ואין דנין כתיבה הנוהגת לדורות מכתיבה שאינה נוהגת לדורות וכמו שנאמר להלן [7]ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי רחמנא אמר על מזוזות ואת אמרת נילף כתיבה כתיבה אמר קרא [8]וכתבתם [9]כתיבה תמה והדר על המזוזות ומאחר דכתיב [וכתבתם] האי גזירה שוה למה לי אי לאו גזירה שוה [10] הוה אמינא ליכתבא אאבנא וליקבעה אסיפא קמ"ל: ארבע פרשיות שבתפילין מעכבות זו את זו ואפילו כתב אחד מעכבן: פשיטא אמר רב יהודה אמר רב לא [11]נצרכא אלא [12] לקוצו של יו"ד והא נמי פשיטא לא נצרכא אלא לאידך דרב יהודה דאמר רב יהודה אמר רב [13]כל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה פסולה:

ת"ר

מ"ר **כשהוא** אומר מזוזות בפרשה שניה שאין ת"ל. משמע קלת דכתיבי מזוזות מלא בב' ווי"ן ולא מזוזת מסר דהא רבי ישמעאל אית ליה יש אם למסורת בריש סנהדרין (דף ד:) גבי לטוטפת ומיהו אין דאיה מזה דה"ל אשכחן ר"ע דאית ליה יש אם למקרא בההיא דלטוטפת ובפרק כל שעה (פסחים דף לו.) אית ליה יש אם למסורת [2] : **נאמר** כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה. ופירש בקונטרס גבי גבו דכתיב וכתב לה ספר כריתות וקשיא דהא תנן (גיטין דף יט.) על עלה של זית ועל קלן של פרה כותבין [3] ודקאמר ספר לספירת דברים וגרלה לפרש דדרש מכתיבה דפרשת סוטה [4] לו מכתיבה דמשמע תורה שהמלך כותב דכתיב (דברים יח) וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר והיינו טהג לדורות ואם תאמר אדרבה נילף מגבו וי"ל דמזוזה וס"ת מוכת דורות ומלות [5]. מ"ר: **כמה** שנאמר להלן בו'. פירש בקונטרס כלומר ולריכה ליכתב בדיו בין מזוזה בין גבו כמה שנאמר להלן ותימה גדולה פירושו דהא מבשירין גבו בסיקרא ובסס (גיטין דף יט.). מ"ר:

וכתבתם אמר קרא כתיבה תמה והדר על מזוזות. לריך הוא לדרשה דכתיבה תמה דלא מלינו למימר אמר קרא וכתבתם והדר על מזוזות דה"ל [6] כתיבה דהתם וכתבת על המבנים ולא אמרינן וכתבת תמה והדר על המבנים אבל מכתיבה תמה דרש בדפירש הקונטר' דכתיבה תמה לא שייכא על המבנים לפי שאינה מתקיימת. מ"ר:

לטוטפת

[1] **והילכתא כרב ושמואל לחומרא.** [2]ומלריך מזוזה לתרוייהו דס"ל כרבי יוסי: **לו הפתוח מן הבית לעלייה.** זהו דרכן יא] לרוכה בלמלע העלייה ועולין לה מן הבית במעלות ועושין ד' מחילות סביב המעלות למעה כדי שלא ירד אדם מן העלייה לבית כי אם ברשות בעליה ועושין פתח במחילות וכן עושין בני עליה ד' מחילות סביב הלרוכה למעלה וכהן פתח: **אם יש לו כ' פתחים.** אחד בבית ואחד בעלייה כדפירשתי: **אע"ג דרגיל בחד.** מיהייהו עופי דהא דאמרן לעיל [לג.] הלך אחר הרגיל ה"מ כגון תרי בבי ורגיל בחד בטילה אידך לגביה אבל תלתא לגבי חד לא בטלי. ל"א מתשובת הגאונים [2]הלך אחר הרגיל יב] שהיה רגיל שבני אדם רגילים לצאת ולבא בו ולמעוטי פתחא דרבי [שם] שאינו עשוי אלא לו לבדו ולאיתויי פתחא דרב הונא [שם] שהיה רגיל אף לאחרים אבל כ' פתחים או ג' לאחד אחד וכולן נעשו לגיתא כל בני הבית שהיו מרובין ומשמיש [3] אחד באחד [4] מדיר והולרכו לו פתחים הרבה כולן חייבין במזוזה ואף על פי [5] שנתמעט משמיש [6] ואינן לריכין עכשיו לכולן אלא לאחד מהן: **דאקרנא.** נקרן זוית של בית: **והא אין לה פלימין.** מזוזות אלא לאשי הבתלים: **עדי.** הרי. כלומר אלו לאשי הבתלים הן הן פלימין: **פלים אחד.** שהיה הפתח אצל הזוית ולין הפתח הוא הזוית ואין אצלו כלום [7] ואין לו פלים אלא אם שסוגר בו: **בר"מ.** מפרש לקמן דמחייב מזוזה בבית שאין לו אלא פלים אחד: **מאי היא.** מבלן דמיימין: **ביאתך מן הימין.** דרך ימין בביאה: **דרך ביאתך** [8] . לביאה ולא לליאה: **מימין בכולא אים בים ה'.** כשהיה אדם נכנס לפתח עוזרה מזרחי והולך למערב ה"ל אותו אלון מימין שהיה נתון אצל קיר לפוני של [9] מזבח מימין בבולא אצל המזבח אלמא דרך ימין הוא ביאה. וכל דבר הנתון דרך ביאה לריך ליתנו מימין: **מיעט הכתוב למזוזה** [10] . שאם אין בו אלא פלים אחד חייב: **אאין פלמוד לומר שפי.** דמיעוט מזוזות שתים: [11] **להלן כתיב.** וכתב לה ספר [12] (דברים כד): **ולהלן כתיב.** וכתבת על המבנים [13]: ספר כריתות טוהג לדוחות. כתיבת המבנים הולאת שעה היתה: [14] **שנאמר להלן בו.** כלומר ולריך ליכתוב בדיו בין במזוזות בין בגבו כמו שנאמר [15] מפיו יקרא אלי וגו' כלומר מהאי קרא נפקא לספר בדיו בעינן: **רחמנא אמר על מזוזות.** דמשמע [16] בכתבם [17] על הסף ממש ולא בלגרת: **כתיבה תמה.** ואין [18] כתיבה תמה על העליה והבנים אלא על הספר: **והדר.** שימה במזוזות: **ג"ש.** כתיבה כתיבה: **ליכתבא אאבנים.** יתקבה נבתבין על האבנים דהוא כתיבה תמה: **והדר ליקבעה.** לאחר אבילת הפתח ואיקיים כתיבה תמה והדר על המזוזות:

לטוטפת

ביאה ש"מ דרך ימין לביאה: [15] צפוני של מזרח אלמא כל דבר הנתון דרך ביאה צריך ליתנו מימין כי הכא הס"ד והשאר נמחק: [16] מה"ד נאמר כמו שנאמר להלן: [17] מה"ד נאמר נמחק: [18] כפר שנאמר. להלן ואני כותב על הספר בדיו ולא בסם ולא בסיקרא והשאר נמחק: [19] דמשמע וכתבתם על הסף: [20] ואין. כתיבה דיו תמה: [21] כותבין. אלמא לא בעינן ספר וכדקאמר ספר כו': [22] פוטה. והתם ספר ממש בעינן ולא ע"ג האבנים א"נ כתיבה דס"ת דכתיב כתוב זאת זכרון בספר. וגבי ס"ת בעינן אקלף ולא ע"ג אבנים וא"ת בגבו נמי אמאי לא בעי ספר קלף כבל הני כיון דכתיב בספר ר"ל דהתם ודאי איצטריך ספר כריתות לכלל ופרט וכלל ופרט וכלל דרבינא כל דדמי לפרט אליבא דרבי יוסי הגלילי. ואליבא דרבנן האי ספר כריתות לספירה בעלמא הוא דאתא וא"ת אדרבה נילף מגבו ופירש השר מקרצי דנין כתיבה המבוארת כגון מזוזה מכתיבה המבוארת כגון בסוטה וספר המלך ואל יוכיח גבו שאינה כתיבה המבוארת ואינה אלא פירושה בעלמא. תו"ח: [23] ומצות. א"נ ס"ת ומזוזה מפורשת בתורה אבל בגבו אין מפורש בתורה מה יכתוב בו:

א) וכ"ה הגי' בספרי כפ' ותתחנן ר' יצחק אומר פ"ל אבן הגר"א ז"ל שם בהגהותיו הגיה דל"ל ר"ע וכמו הגי' דלקמן פ"ש.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com